

Negerští (pardon, nigerijští) dealeri u Václavského náměstí podstupující perzekuci bílého rasistického policisty. Aby si je člověk prohlédl, tak ani nepotřebuje Honzejkových sto tisíc.

Autor: A. J. Tůma

*Dnes nekřičí tu kameloti
tak jestli nejsi vážně proti,
podej mi ruku a projdem Václavák*

Nedělám to rád, ale měl jsem cosi k vyřízení **v Praze** na Václavském náměstí. Tomu místu, kde se koncentruje zmar doby, se pokud možno vyhýbám obloukem. Navíc díky aktuálnímu probuzení budovatelského úsilí, při jehož tempu a organizaci v jiných dobách by Německo nemělo dálnice a komunistická Praha metro, je polovina náměstí zavřena za účelem pokládky tramvajových kolejí. V zájmu planety se radní rozhodli ještě trochu zkomplikovat pražskou dopravu. Jestli po téhle pirátské éře na magistrátu, pohrdající tradicí, zbude nějaký odkaz, pak to bude znovuzavedení tramvaje tam, kde byla už před stopadesáti lety. Originální a velmi progresivní.

V nějaké debatě komentátor Hospodářských novin **Honzejk** chytře navrhl, že by stát měl dát každému mladému člověku 100 tisíc korun na cestování, aby se ve světě na vlastní oči přesvědčil, že ne všichni lidé na světě jsou běloši. Mám k tomu zlepšovák: v rámci politiky

rozpočtové odpovědnosti navrhuji dát každému exotiky chtivému juniorovi jenom tisícovku, ať sedne na vlak a jede se podívat na Václavák. Od nádraží je to kousek, trefí i *dezolát* z venkova, a po procházce centrální Prahou snadno uvěří, že existují i jiní než bílí lidé.

Na prostranství pod koněm se šikují skupinky lidí nejrůznějších ras a etnik, popíjejí plechovková piva a pořizují si *selfie*, aby mohli později na fotkách obdivovat hlavně sami sebe. Skupinka pod umaštěnou českou vlajkou poslouchá jakéhosi mluvčího a někdo to natáčí na mobil. Demonstrace čítá asi deset osob, na nichž je vidět, jak už se těší do hospody. Nedaleko se sešlo pár jiných lidí a rovněž za něco nebo proti něčemu horují pod transparentem s neuměle vyvedeným sloganem. Nikoho z okolostojících či kolemjdoucích nic z toho ani zbla nezajímá. Korzují a nakupují, spokojeně izolováni od reality.

Starší zahraniční turisté si hoví u stolku na chodníku, mezi stavební ohradou a proudícím davem. Pach smogu, moči a prachu. Na tři hosty jsou tu tři číšníci, pohrdavě a znuděně si měří krkavčími zraky kunčofty u malého piva, z nichž žádný velký kšeft nekouká. Naproti přes šířku bulváru je jakési infocentrum pro pomoc ukrajinským uprchlíkům s velkou koncentrací našich ukrajinských přátel. Kousek pod tímto malým Kyjevem zvečera prodávají decentní tmaví dobrodinci bílý prášek, ještě tmavší muži pak prodávají ženy v blízkých nevěstincích, asi taky většinou ještě bílé – možná hlavně z té Ukrajiny. Na oslavu toho všeho dominuje budově (prý stále ještě národního) muzea obrovská modrozlutá vlajka. Symbolickou protiváhou je jí na dolním konci náměstí rudý nápis *New Yorker*. Sevření mezi Západem a Východem v nové dimenzi ztracené existence.

Zakoupenou **drogu si lze aplikovat** hned vedle v parčíku, spát pak možno v podchodu metra, v průchodu pod magistrálou nebo v křoviskách kolkolem. Policie má jinou práci – lidi špatně parkují a otvírají si huby na internetu.

„*Pičo, pičo, pičo*“, ječí hystericky bezdomovec, který právě zjistil, že mu někdo z jeho kumpánů z lavičky cosi odcizil z igelitky. Projevy jeho spravedlivého hněvu se mísí s neartikulovaným řevem klientů turistického průmyslu, kteří si přijeli dobít baterie z některé z přeregulovaných zemí evropského severozápadu – tedy *ožrat* se pod obraz. To vše se odehrává pod balkonem, odkud v listopadu 1989 omračoval davy orloj nových celebrit, v dobách, plných slibů o světlém zítřku, spravedlivé společnosti a konci vojenských paktů. Kabaretní aranžmá bylo dokonalé: Mezi hudebními čísly, jako bylo duo Kryl-Gott, vystupují hvězdy tzv. revoluce. Slibují svobodu, sociální stát a lepší budoucnost národa. Vyniká jistý Havel. Kdo z davu pod balkonem ho ještě včera znal, četl jeho knihy, přemýšlel o nich? Leckdo si při prezentaci jeho politických ambic uplivil, fuj, kriminálník jakýsi. Ale stačí dva týdny hagiografické masáže a z divného chuligána je obratem miláček mas a sametová pop hvězda. Tak velká je moc médií, tak prostá je duše davu.

Zloba, závist, zášť, strach a svár

Ty ať pomínou, ať už pomínou

Ted' když tvá ztracená vláda věcí tvých

Zpět se k tobě navrátí, lide, navrátí

Vracím se v myšlenkách do listopadu před 35 lety. Pěnice Kubišová prorokuje, že vláda nad zemí se lidu navrátí, a promrzlý dav se zahřívá dojetím. Zní mi v hlavě ta melodie, a přitom hledím na všechny ty cizí banky, hadro-šopy a rychlojidelny, co jich jen v centru matičky Prahy je. I když, pravda, občas se najde i nějaká, co nabízí opravdovou, zaručeně domácí *Traditional Czech cuisine*. Vzduchem se nese vůně marjánky a kakofonie jazyků.

Kolik moci tady dnes má tenhle *lid*? Která firma je tady česká, kam oko dohlédne? Cizinci berou byty ve velkém, hlavně jako investici. Zhruba každý sedmý Pražan je cizinec. Jen podle oficiálních statistik za poslední dekádu tento podíl vzrostl o více než sto procent. Řada z nich přichází, že je tu bezpečno a klid, na rozdíl od západní Evropy. Ale jen se rozkoukají, už poučují, jak jsme netolerantní k imigrantům. Psali v *Idnesu*, že jistá Adeline Coulibaly oceňuje, že Praha je na metropoli poměrně klidné město. Zároveň si ale stěžuje, že je to jen taková **velká vesnice**. „Chybí tu aktivní mezinárodní kulturní centra, těch je tu opravdu málo,“ říká rodačka z Nice.

Počet prázdných domů se v Praze odhaduje na 1 600, k tomu 94 tisíc neobydlených bytů, vlastněných kvůli spekulaci. Ze statistik vyplývá, že 72 procent administrativních prostorů nad 3000 metrů čtverečních zaplňují mezinárodní firmy, z deseti největších nájemců je pak devět nadnárodních společností.

Když Praha za noci

Zazáří neonem

Není mi pomoci

Já slyším, pojd' honem

Škola končí a mládež – budoucnost národa – korzuje, směřujíc do *mekáče* či *káefcéčka* na americkou placku v žemli nebo do multikina na americký biják.

Děvčata se promenádují v negližé, že by je v normální době ihned zatkla policejní patrola, jdou asi ze školy, ale vypadají jako kurvy jdoucí na směnu. Platí zde, že čím ošklivější holka, tím zpravidla více obnažených částí těla. Jakoby se ošklivá káčátka snažila odvést pozornost od svých prázdných očí na jiné části těla, aneb když jdou nejdříve pečlivě naaranžovaná ňadra a hlava až chvíli po nich, třeba si už nikdo vulgární nicoty ve zmalovaném obličejí nevšimne. Dívky, které příroda ochudila o půvab, demonstrují nezáměr o povrchní standardy krásy a usilovně se stylizují jako intelektuálně nadřazené, nezávislé bytosti. Výsledkem je

často kroužek v nose, mastné vlasy barvené do modro-růžové a neforemný zadek v legínách. Tento koncept je vítězstvím individuality, nezávislosti a intelektu nad šovinistickými předsudky ohledně ženskosti. Pokud však chybí i onen intelekt, potlačované komplexy vyplouvají na povrch s plnou intenzitou. Není pak divu, že je polovina školaček na antidepresivech.

Mladíci jsou často jaksi naondulovaní, zženštilí, nebo naopak tvrdáci z principu, typ posilovna, tetovaní a se sveřepými výrazy. Množí se taky estetika muslimsky upraveného vousu. Mám silný pocit, že si tady každý na něco hraje. To je asi výsledek té liberální výchovy: „být hlavně sám sebou“.

Být stále mlád, to bych si přál, být stále mlád

Vzepřít se jednou provždy kalendáři

Jen mládí, nikdy stárí

Dvě děvčata, zjevně matka s dcerou, sedí na opěradle lavičky s nohama tam, kam si pak jiný sedne, mezi balíčky, odpočívají po úspěšném *shoppingu*, matka se snaží co nejvíc podobat dceři, prodloužit si mládí. Vypadají stejně, stejné oblečení, ležérní držení cigára, vulgaritami vyšperkovaný projev, rozcapený posez. Hlavně, bože, nezestárnout. Jako ten senior, co jede kolem na koloběžce, kalhoty ke kotníkům, vystavující ponožky veselých barev. Jako dámy v letech v teniskách, jako by se právě chystaly ke startu na 400 m překážek. Doba velí k životnímu stylu: *Forever Young*, dokud nezhebneme. Věk je jen pocit.

Móda je fascinující. Čím více se i mezi velmi mladými vyskytují nemotorné, tlusté figury rozkolísaných pohybů a rezignovaného výrazu, tím více frčí velmi sportovní oblečení, plné pruhů a pestrých barev statusových šustákovin, jako by všichni navštěvovali sportovní školu. Včetně penzistů. Soudě dle stylu oblékání, ještě nikdy nebyla populace v tak atletickém rozpoložení a v takové fit formě. Jako na olympiádu jsou oděni i ti, co stěží udělají tři rychlé kroky při dobíhání tramvaje.

Zbohatlíci od bezdomovců se někdy těžko rozeznávají. Snad jen že tepláky ležérních milionářů jsou značkově prestižnější nebo alespoň méně obnošené. Pohodlí nade vše. V módě i myšlení. Elegance teplákového typu je již při společenském styku v centru hlavního města standardem. V prodejně Printemp, ráji výhodných nákupů, se v hromadách odpudivých hadrů přehrabují tlupy uhranutých zákazníků, z jejichž rasového složení by měl pan Honzejk radost, a neváhají nezajímavé kousky házet pod sebe na zem. Západní (orientální) civilizace se do republiky nasouvá se svými vybranými způsoby skrze velká města, skrze Prahu především, a v jejím centru to lze vychutnat s plnou dávkou zvuků a vůní světovosti.

Jednou už tě málem měla

A už zase by tě chtěla

Hříšná těla, křídla motýlí

V pasáži havlovské Lucerny visí Černého zcepenělý kůň, hlavou dolů, jako by na oslavu těch, co už desetiletí pracují na tom, aby byl svět **vzhůru nohama**. Ale ještě asi není všechno ztraceno, svatý Václav dosud sedí zpříma.

V zašlém odlesku slávy hned vedle pověšené kobyly odumírá kavárna Lucerna, už dosloužil stejnojmenný bufet-automat, kde si nešťastný Josef Beyvl z Třešňové kdysi omylem objednal místo řízku smažený sýr jako tehdy módní velkoměstský výstřelek. Odsakovali si sem na jídlo kromě úřednictva a dělnictva taky úchylové, koncentrující se v blízkém kině Hvězda s non-stop provozem. Ani to už neexistuje, stejně jako *šnek bar* naproti v pasáži, oblíbená kulisa normalizačních filmů včetně Lásek z pasáže. Jak by asi non-stop kino vypadalo dnes, kdyby se sem v zimě stáhli všichni bezprizorní osídlenci laviček z Václaváku a Františkánské zahrady? Tou se vydávám k památné Národní třídě. Zdáli na mě mávají křídla motýlí. Další Černého exhibice, další stříkanec hnoje na tak již umouněnou metropoli. Nový Máj s fialovým hmyzem na fasádě, nabízející autentickou atmosféru Bangkoku. Za ním obří *gesicht* Černého kolegy Franze Kafky. Dychtivý dav turistů očekává, až stříbrná hlava začne měnit rysy, mobily a foťáky v pohotovosti. Osmý div světa. Lákají na něj všechny bedekry. Atrakce a umění.

Zpět do Lucerny kolem vitríny městských divadel. S fascinací si prohlížím fotografie z inzerovaných představení. V každém figuruje někdo převlečený za jiné pohlaví, nějaký homosexuál, nějaký hledač vlastní identity, nějaká parodie na normalitu. Hle – klasika – Johanka z Arku. Ovšem při bližším pohledu je to Johan z Arku a jde prý o oslavu **LGBT**. Herci na fotkách z představení se tváří, jako by právě vystoupili z autobusu v Bohnicích a byli zmatení, že netrefí do blázince. A pak nesmrtelná čapkovina, *Bílá nemoc*, dokonce s Donutilem, sluhou mnoha pánů. Stejně jako v dalších divadlech tady dělají *kumšt s názorem*, tedy tropí si šašky z těch, komu na těchto poměrech přijde něco znepokojivého. Být zadobře s režimem, to je základní předpoklad úspěšného umělce v každé době. A ještě se u toho někteří dokáží tvářit skoro jako *rebelové*.

To jsem já, svoboda mladá,

v červený květ rozkvetlá

I mluvilo se před 35 lety mezi zpěvy z balkonu o svobodě, o svobodě a zase o svobodě. A prý jsme ji i chvilku měli. Dodnes někteří s láskou vzpomínají na svobodomyšlné devadesátky a podivují se, kam jsme se to posunuli, že pan docent Skála a paní učitelka Bednářová (jak se o nich uctivě vyjadřuje „alternativa“) čelí pronásledování – považte! – za názory. To přece bylo dříve nemyslitelné, hlavně ve svobodných devadesátkách...

Hned z kraje devadesátek proběhl v Praze proces, v němž (post)komunistická justice zakázala časopis *Týdeník Politika* a jasně vytyčila mantinely nové svobody. Nikoho z těch, kdo dva roky předtím cinkali klíči, to nikterak nevzrušilo, většinou se to ani nedozvěděli, mají jiné starosti s materiálním růstem svých existencí. A koho to vzrušilo, ten tleskal. Nechyběly petice jak z dob Horákové, požadující umlčení fašistů, kteří ve znovuzrozené demokratické společnosti nemají místo.

Týdeník Politika publikovat články kritické k novému režimu a jeho podstatě. Na podzim 1992 bylo proti šéfredaktorovi časopisu Josefu Tomášovi zahájeno trestní stíhání, které vedl kapitán Pravda. Po prozkoumání důkazů a znaleckých posudků ho jako nepodložené zastavil. Poté mu byl případ odebrán, Pravda byl degradován a dehonestován médii. Znalec **Rudolf Jičín** napsal soudní posudek ohledně Fordovy knihy *Mezinárodní Žid*, která v časopise vycházela na pokračování. Vzápětí byl vyhozen z práce a musel opustit akademii věd, aby se vrátil tam, kde byl před listopadem 89; do vnitřní emigrace. Jistý akademik se přitom dal slyšet, že snad Jičín už nesežene práci nejen u nás, ale ani nikde v Evropě. Práce na případu se ujali vhodnější znalci a vyšetřovatelé a Tomáš byl v čistě politickém procesu odsouzen, byla mu zakázána publikační činnost, časopis byl zabaven. *Týdeník Politika* byl zlikvidován.

V zamyšlení se vracím nahoru k muzeu. Kdosi tady vytvořil památník **Palachův** jako výduť dlažby, takže po symbolickém rovu *mučedníka* šlapou tuzemci i cizinci spěchající za nákupy a zábavou. Kdyby se dnes někdo upálil, nezajímá to už nikoho hned na druhý den. Ostatně od roku 1989 se v ČR upálilo hned 51 lidí. Znáte jméno třeba jen jednoho z nich? Mluví se o nich, točí se o nich dokumenty a filmy, píšou se knihy? Samozřejmě ne, jistě u nich nešlo o společenské gesto, jen o čistě soukromé motivace nebo mentální vadu. Možná ano, možná ne. Nikdo se o to nezajímá, každému je to jedno. A kdyby chtěl někdo protestovat proti režimu takto fatálním činem, byl by jeho odkaz bezpečně vymlčen. A nebylo by to těžké. Ať se zapálí kdokoli kdekoli s jakýmkoli poselstvím, už druhý den mají média novou senzaci a proces vyvolávání emocí a jejich zapomínání, ono permanentní vlnění imbecility, nelze z jeho pravidelnosti vyrušit. Nad čím se asi budou davy rozhořčovat a dokazovat si navzájem morální a intelektuální převahu, až skončí postsovětská válka na Východě?

Loučím se pro dnešek s Václavákem. Moc rád. Všude **reklamní smog**, ohlušující, zaslepující, útočící na všechny smysly. Z reklamy se člověk dozví všechno: jak se obléct, co jíst, kam cestovat, koho volit, co si myslet, jak žít. Dokonce jak být šťastný. Jak jsme se bez reklamy mohli někdy obejít? Podle Wenera Sombarta ano. Ten už v roce 1911 tvrdil, že reklama je čistě židovský vynález, něco, co proniklo do našeho myšlení jako součást cizího vnímání světa, co jsme až postupně přijali a nyní považujeme za své vlastní, dokonce za nezbytnost a snad i přirozenost! Je těžko představitelné, ale krajně pravděpodobné, že ještě před historicky nedávnou dobou by Evropané považovali řemeslníka, který by vychvaloval své vlastní výrobky, za nevěrohodného podvodníka a trapného chlubila. Dav žijící autenticky cizí způsoby. Jsme to ještě my? Co je tohle všechno za podivný hybrid, za temnou vývojovou větev? Kdo to proboha chodí kolem v tom šedém, lhostejném davu?

Když natrefíte v Krkonošském muzeu ve Vrchlabí na tento exponát, nelze si nevzpomenout, že v anketě o největšího Čecha druhdy vyhrál Jára Cimrman. Václav Havel skončil třetí, a to až poté, co byl česko-rakouský génius ze soutěže vyřazen.